

Нестеренко О., канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Глобальні виклики і класична університетська освіта // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch) : матеріали українсько-польської міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 вересня 2016 р.) / [уклад.: А. С. Філіпенко та ін.]. – Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2016. – С. 75–76.

Наприкінці минулого століття виразно окреслилися нові характеристики соціально-економічної системи, що стали визначальними у XXI ст. Сучасні інформаційні можливості (новітні технології, полегшення доступу до інформації, мережеві ефекти поширення інформації тощо) спричинили формування глобального середовища соціально-економічної діяльності, яке відкрило нові можливості організаційного та інституційного забезпечення розвитку бізнесу, освіти та інших сфер. Інновації в широкому розумінні, інноваційна діяльність та вимоги до її комерціалізації обумовили необхідність забезпечення узгодженості інтересів і спільної діяльності науки, бізнесу і влади.

Розвиток сучасного суспільства та економіки відбувається на основі вже сформованих теоретичних концептів постіндустріального та інформаційного суспільства, економіки знань, глобального мережевого суспільства та інших, разом з тим залучаючи й реально існуючі, але недостатньо теоретично пізнані на сьогодні елементи економічної дійсності. Цілі інноваційного розвитку потребують становлення принципово нових інституцій, відповідальних за створення нової парадигми знань, набуття принципово нових компетентностей, формулювання нових завдань, які вимагатимуть концептуальних піонерних рішень.

Освітня галузь в епоху четвертої індустріальної революції невпинно змінюється, проте зрозумілою має бути стратегія цих змін, етапність і послідовність кроків, очікувані наслідки реформування системи української університетської освіти. Нагальним є пошук можливостей розвитку в Україні спеціальних інституцій і механізмів, які б підтримували випереджальний розвиток освітньо-наукової сфери.

Освіта і наука є найважливішими секторами економіки, де генерується інноваційний продукт, а реформування і вдосконалення цих секторів повинно спрямовуватись на інтеграцію в потужний конкурентоспроможний конгломерат, здатний стати відповіддю на виклики глобального розвитку. Формування єдиного інтегрованого динамічного освітньо-наукового

простору повинне забезпечити синергетичний ефект саморозвитку, самопідтримання і самовдосконалення освітнього, наукового і бізнес-середовища.

Чи повинні класичні університети ставати справжніми бізнес-єдиницями, в яких процес інноваційного розвитку здійснюється від навчання студента, запуску стартапа, створення прототипу – до продажу технології чи інноваційного продукту? Чи повинен саме університет ставати тим майданчиком, що поєднує венчурний бізнес, пошук і запуск стартапів? Чи все ж функція продукування знань і розвитку фундаментальної науки і освіти повинна ставати центральною, адже ринкова система пошуку сьогоденної максимізації не завжди гарантує вирішення проблем визначення перспектив соціально-економічного розвитку, його пріоритетів?

Наведемо показовий приклад цьогорічної вступної кампанії: реалізацію принципу «гроші ідуть за абітурієнтом», який мав би бути запорукою забезпечення одержання вищої освіти за пріоритетними (визначеними державною стратегією розвитку) спеціальностями, а реально втілюється у розподіл державного бюджетного замовлення за поточними вподобаннями. Чи може такий розподіл, заснований виключно на перевагах, наданих абітурієнтами та їх батьками, бути об'єктивним виразником перспективних потреб соціально-економічного розвитку України, пріоритетів розвитку фундаментальних досліджень, реалізації цільової спрямованості дослідницьких університетів? Адже назви в переліку спеціальностей «Міжнародні економічні відносини», «Менеджмент», «Міжнародне право» завжди більше приваблюють випускників та їхніх батьків, ніж «Економічна теорія», «Науки про Землю», «Математика», «Дошкільна освіта», «Фізика та астрономія» тощо.

Маємо серйозну, важковирішувану і замовчувану проблему: як узгодити рейтинг університетських спеціальностей, ініційований абітурієнтами, з одного боку, з пріоритетами народногосподарського розвитку, а з іншого – з оцінюванням діяльності самих університетів на основі рейтингової системи, де наукові здобутки відповідного закладу найперше презентовані індексами цитування наукових публікацій у відомих наукометричних базах. Крім того, догода сьогочасному кон'юнктурному вибору містить загрозу поглиблення розриву між діяльністю науковця-дослідника, що має спрямовуватись на перспективні напрями розвитку науки і навчальною діяльністю викладача, що обслуговує поточний вибір і тимчасові вподобання.